

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ERDENER / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 23497/05)

KARAR

STRAZBURG

2 Şubat 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Erdener / Türkiye davasında,

Başkan,

Julia Laffranque,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Grițco,

Ksenija Turković,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Georges Ravarani,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı, Abel Campos'un katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 12 Ocak 2016 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (23497/05 No.'lu) davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Yücel Erdener'in ("başvuran") 7 Haziran 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, Ankara Barosu'na bağlı Avukat, S. Sarıhan tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran özellikle, özel hukuk açısından mahkûm edilmesinin düşünce ve ifade özgürlüğü haklarına müdahale teşkil ettiğini iddia etmiştir.

4. Başvuru, 16 Kasım 2009 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran, 1941 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir. Olayların meydana geldiği dönemde, başvuran, Türkiye'de Başbakan olan Bülent Ecevit'in Genel Başkanı olduğu DSP'nin (Demokratik Sol Parti) İstanbul Milletvekili olarak görev yapmaktaydı.

6. 13 Ağustos 2002 tarihinde, günlük ulusal *Milliyet* gazetesinde, Başbakan'ın sağlık durumu hakkında gazetenin Ankara muhabiri tarafından kaleme alınan bir haber yayımlanmıştır. Söz konusu haberde, Başbakan'ın Başkent Üniversitesi Hastanesi'ndeki¹ ("Başkent Hastanesi") tedavisini yarıda bıraktığından beri çok yoğun bir tempoda çalıştığı ve bu durumun birtakım söylentilere yol açtığı belirtilmiştir. Diğer yandan, haberin yazarı, aralarında başvuranın da bulunduğu iki milletvekili ile yaptığı konuşmayı anlatmıştır. Başvurana atfedilen sözler aşağıdaki gibidir:

"Başbakanımız son kontrol için hastaneye gitmekten vazgeçti. Bunun nedenleri üzerinde çok iddialar duyduk. Bir gün bir milletvekili grubu Meclis kulisinde sohbet ederken "Doktorları Başbakan için çalışamaz raporu hazırlamış, Başbakan hastaneye gitseydi kendisine bu rapor verilecekti. Ecevit çok akıllı davrandı, çabuk uyanı, hastaneye gitmedi. Kendisine Gülhane Askeri Hastanesi'nden bir doktor haber vermiş ve gitmemesi için uyarılmış." diye bir iddia ortaya atıldı. Ben de bu iddiayı dile getirenlere, "Çabuk uyanması mı kalmış, neredeyse ölüme götürüyorlardı" dedim."

Diğer milletvekiline atfedilen sözler de bu söylentileri içermektedir.

A. Ceza davası

7. Başkent Üniversitesi Rektörlüğü, başvuranın da aralarında bulunduğu iki milletvekili hakkında hakaret nedeniyle şikâyette bulunmuştur.

8. 29 Ağustos 2002 tarihinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, yalnızca kamuoyunda da yayılan ve TBMM'de dolaşan, Başbakan'ın sağlık durumu hakkındaki duyumların anlatılmasının suç teşkil edemeyeceği kanaatine vararak kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

¹ Ankara'daki Başkent Üniversitesi Hastanesi.

9. Bu karar, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırılmış ve suçlanan iki milletvekili hakkında Asliye Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

10. 29 Nisan 2003 tarihli kararla, Asliye Ceza Mahkemesi, sanıkların yalnızca davacıyı doğrudan suçlamaksızın duydukları iddiaları anlattıkları ve dolayısıyla suçun maddi ve manevi unsurunun oluşmadığı kanaatine varmıştır. Sonuç olarak, mahkeme, sanıkların beraatine karar vermiştir.

B. Hukuk davası

11. Başkent Üniversitesi Rektörlüğü aynı zamanda, başvuranın da aralarında bulunduğu iki milletvekili hakkında, kişilik haklarına saldırı nedeniyle tazminat istemi ile Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açmıştır.

12. 23 Aralık 2002 ve 8 Ocak 2003 tarihli dilekçelerinde, başvuran, delil olarak, ihtilaf konusu açıklamalardan daha önce yayımlanan, Başbakan'ın sağlık durumuna ilişkin haberleri sunmuştur.

Mahkeme'ye sunulan belgelerden, 11 Temmuz 2002 tarihinde Başbakan'ın tıbbi muayenesinin ertelenmesine ilişkin bir basın açıklaması yayımladığı anlaşılmaktadır. Bu açıklama, medyada hızlıca güçlü bir yankı bulmuştur. Başbakan, Başkent Hastanesi'ne teşekkür etmiş ve tıbbi muayenesinin ertelenmesinin hastane ziyaretinin neden olabileceği spekülasyonları önleme amacı taşıdığını belirtmiştir.

13. Asliye Hukuk Mahkemesi, 3 Haziran 2006 tarihinde, söz konusu haberi yazan gazeteci G. Ö.'yü dinlemiştir. G. Ö., özellikle başvuranın da aralarında bulunduğu milletvekillerine açıkça soru sormadığını ve milletvekillerinin, yalnızca TBMM kulislerinde yapılan özel bir sohbet sırasında, diğerlerinin yanı sıra, Başbakan'ın sağlık durumuna ilişkin soruları yanıtlamalarını sağladığını belirtmiştir. G. Ö., milletvekillerinin TBMM'de uzun süreden beri duydukları, söylenti yoluyla elde edilen bilgileri aktardıklarını iddia etmiştir. "Çabuk uyanması mı kalmış, neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki cümleye ilişkin olarak, G. Ö., ihtilaf

konusu haberde yer alan aynı ifadeleri kullanarak, bu cümleyi söyleyen kişinin Y. Erdener olduğunu doğrulamıştır.

14. Asliye Hukuk Mahkemesi, 18 Haziran 2003 tarihinde, başvuranı, 2.000 Türk lirası (TRL - yaklaşık 1.200 avro) tazminat, yargılama giderleri ve davacı tarafın avukatına avukatlık ücreti ödemeye mahkûm etmiştir. Bu meblağa ilişkin olarak, söz konusu mahkeme, tazminatın davacıyı zenginleştirme ya da davalıyı fakirleştirme amacı taşımaması gerektiğini belirtmiş ve Medeni Kanun'un ilgili hükmü ile öngörülen orantılılık ilkesine açıkça atıfta bulunmuştur.

Asliye Hukuk Mahkemesi gerekçesinde, davalıların her şeyden önce, iddialarının söz konusu olduğunu, bu şekilde davranarak ülkenin tamamını ilgilendiren bir konu hakkında toplumun dikkatini çekmeye çalıştıklarını ve üstlendikleri görevler bakımından, bu sözlerin davacı tarafın haklarına müdahale teşkil edemeyeceğini belirterek, olay ve olguları anlattıkları kanısına varmıştır. Bununla birlikte, söz konusu mahkeme, başvuranın diğer davalının aksine, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" diyerek, kişisel bir görüş ifade ettiği kanaatine varmıştır. Aynı mahkeme, burada Başkent Hastanesi'ne karşı yöneltilen ve tek başına, söz konusu hastanenin kişilik haklarına saldırı teşkil eden bir suçlamanın söz konusu olduğu kanaatine varmıştır.

15. Yargıtay, 7 Haziran 2004 tarihinde, oyçokluğuyla, başvuranın temyiz başvurusunu reddetmiştir.

Ayrık görüşlerinde, iki muhalif hâkim, olayların meydana geldiği dönemde hüküm süren siyasi istikrarsızlık ortamını dikkate alarak, Başbakan'ın sağlığının, basında geniş yer bulan ve toplumun tamamını ilgilendiren bir konu olduğunu ve çoğunluğu oluşturan milletvekillerinin bu türden bir konu hakkında görüşlerini ifade etmelerinin bir yükümlülük olmasa bile en azından bir görev olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu hâkimler, başvuranın, Başbakan'ın ilaç tedavisindeki değişiklik ile doktor değişikliği hakkında eleştirel bir görüş ifade ettiği ve bu türden bir eleştiriye tolerans gösterilmesi gerektiği kanısına varmışlardır.

16. Yargıtay, 7 Şubat 2005 tarihinde, oyçokluğuyla, başvuran tarafından yapılan karar düzeltme talebini reddetmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

17. İlgili iç hukuk ve uygulaması için *Sapan/Türkiye* kararına (No. 44102/04, §§ 24 ve 25, 8 Haziran 2010) bakınız.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

18. Başvuran, Başbakan'ın sağlık durumu hakkında söylediği sözler nedeniyle tazminat ödemeye mahkûm edilmesine ilişkin olarak, Sözleşme'nin 10. maddesini ihlal edecek şekilde, ifade özgürlüğü hakkına müdahale edilmesinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuran, bu bağlamda, Sözleşme'nin 9. ve 10. maddelerini ileri sürmektedir.

Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşme'nin 10. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanısındadır (bk., özellikle, *Başkaya ve Okçuoğlu/Türkiye* [BD], No. 23536/94 ve 24408/94, § 44, AIHM 1999-IV). Söz konusu madde uyarınca:

"1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. (...)

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda (...) başkalarının şöhret ve haklarının korunması, (...) için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

19. Hükümet, başvuranın iddialarını kabul etmemektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

20. Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve diğer yandan, başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit ederek, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas hakkında*1. Tarafların iddiaları*

21. Başvuran, milletvekili olarak Başbakan'ın sağlık durumu hakkında kişisel görüşünü ifade ettiği gerekçesiyle tazminat ödemeye mahkûm edildiğini iddia etmektedir. Başvuran, *Milliyet* gazetesinde yayımlanan sözlerinde, Başbakan'ın sağlık kontrolü için Başkent Hastanesi'ne gitmekten vazgeçmesine ilişkin duyumlara yer verdiğini iddia etmektedir. Başvuran, olayların meydana geldiği dönemde, Başbakan'ın sağlık durumunun kötüye gitmesi nedeniyle siyasi ortamın gerildiğini ve TBMM kulislerinde ve medya organlarında dolaşan söylentileri dile getiren açıklamaların, söz konusu hastanenin veya doktorların kişilik haklarını zedeleme amacı taşımadığını ileri sürmektedir.

22. Hükümet, başvuran hakkında Başkent Üniversitesi Rektörlüğü'ne hakaret ettiği ve kişilik haklarına saldırdığı gerekçesiyle yerel mahkemelerde dava açıldığını savunmaktadır. Hükümet, başvuranın, mülakatı çerçevesinde, hastane doktorlarının Başbakan'ı neredeyse ölüme götürdüklerini iddia ettiğini belirtmekte ve hastane ve doktorların kişilik haklarını zedeleyecek nitelikte imaların söz konusu olduğunu ileri sürmektedir. Hükümet'e göre, başvuran, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki sözleri sarf ettiğinde, mülakatının sonuçlarını makul bir şekilde öngörebilmiştir. Hükümet ayrıca, başvuranın mahkûmiyetinin, hastane ve doktorların şöhret ve haklarını koruma yönünde meşru bir amaç taşıdığını ileri sürmektedir. Cezanın orantılı olup olmadığı konusunda, Hükümet, yerel mahkemelerin başvuran tarafından söylenen sözleri derinlemesine incelediklerini ve "[Başbakan]'ı (...) neredeyse ölüme

götürüyorlardı" şeklindeki ifadelerin hukuka uygun olmadığı kanısına varmadan önce, başvuranın ihtilaf konusu sözleri söyleyip söylemediğini teyit etmek amacıyla söz konusu haberi yazan gazeteciyi dinlediklerini iddia etmektedir. Hükümet, başvuranın, mülakatının tamamı nedeniyle değil, ancak yalnızca, kendi bakış açısına göre, herhangi bir somut gerekçe bulunmaksızın, Başkent Üniversitesi Hastanesi'ne karşı öldürme niyetini atfeden, "[Başbakan]'ı (...) neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki ifade nedeniyle mahkûm edildiğini kaydetmektedir. Diğer taraftan, Hükümet, tazminat miktarının izlenen amaçla orantılı olduğunu ileri sürmektedir.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

a) Genel ilkeler

23. İfade özgürlüğü hakkının kullanılmasına yönelik yapılan müdahalenin gerekliliğini değerlendirmeye imkân veren genel ilkeler, kısa bir süre önce, *Morice/Fransa* ([BD], No. [29369/10](#), § 124, 23 Nisan 2015) ve *Pentikäinen/Finlandiya* ([BD], No. 11882/10, § 87, 20 Ekim 2015) kararlarında özetlenmiştir.

24. Bir kişinin kişilik haklarını zedeleyebilecek sözlerin niteliğine ilişkin olarak, Mahkeme, olgular ile değer yargıları arasında geleneksel olarak bir ayırım yapmaktadır. Olguların gerçekliği ispat edilebilse de, değer yargılarının doğruluğunu kanıtlamak mümkün değildir. Bir açıklama, değer yargısı olarak değerlendirildiğinde, müdahalenin orantılılığı yeterli bir olgusal dayanağın varlığına bağlı olabilmektedir, zira bu türden bir dayanak bulunmadığında, değer yargısının abartılı/aşırı olduğu da ortaya çıkabilmektedir (bk., örnek olarak, *Feldek/Slovakya*, No. 29032/95, §§ 75-76, AİHM 2001-VIII, *I Avgi Publishing and Press Agency S.A. ve Karis/Yunanistan*, No. 15909/06, § 26, 5 Haziran 2008, *Mustafa Erdoğan ve diğerleri/Türkiye*, No. 346/04 ve 39779/04, § 36, 27 Mayıs 2014, ve *Morar/Romanya*, No. 25217/06, § 59, 7 Temmuz 2015).

25. Mahkeme aynı zamanda, herkes için önemli olan ifade özgürlüğünün, halk tarafından seçilmiş bir temsilci için bilhassa önemli

olduğunu, seçilen temsilcinin seçmenlerini temsil ettiğini, seçmenlerinin kaygılarına dikkat çektiğini ve menfaatlerini savunduğunu hatırlatmaktadır. Dolayısıyla, bir milletvekilinin ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleler, Mahkeme'nin daha sıkı bir denetim yapmasını gerektirmektedir (bk., diğer kararlar arasından, *Castells/İspanya*, 23 Nisan 1992, § 42, A serisi No. 236, *Pakdemirli/Türkiye*, No. 35839/97, § 33, 22 Şubat 2005, *Alınak ve diğerleri/Türkiye*, No. 34520/97, § 33, 4 Mayıs 2006, ve *Desjardin/Fransa*, No. 22567/03, § 47, 22 Kasım 2007).

b) Yukarıda belirtilen ilkelerin somut olaya uygulanması

26. Mahkeme, başvuranın tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin, ifade özgürlüğü hakkına "kamu makamınca yapılan bir müdahale" teşkil ettiğini kaydetmektedir. Aynı müdahale, "kanunla öngörülmediği", Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrasında sıralanan bir ya da birçok meşru amacı taşımadığı ve "demokratik bir toplumda gerekli" görülmediği sürece, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlaline yol açmaktadır.

i. "Kanunla öngörülen" ve meşru bir amaç izleyen müdahale

27. Mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, Medeni Kanun'un ilgili hükümleri uyarınca, başvuranı Başkent Üniversitesi'nin kişilik haklarına saldırdığı gerekçesiyle tazminat ödemeye mahkûm ettiğini gözlemlemektedir (bk., 14. paragraf). Mahkeme bu bağlamda, ihtilaf konusu müdahalenin Sözleşme'nin 10. maddesi uyarınca kanunla öngörüldüğünü tespit etmektedir.

28. Bu müdahalenin Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası anlamında meşru bir amaç taşıyıp taşımadığı hususunda, Mahkeme, seçilen bir organın eylemlerini ya da ihmallerini eleştirmeye yönelik açıklamaları kınamak amacıyla alınan bir tedbirin, yalnızca istisnai koşullarda başkalarının şöhret ve haklarının korunmasıyla haklı gösterilebileceğini tekrarlamaktadır (bk., *Lombardo ve diğerleri/Malta*, No. 7333/06, § 50, 24 Nisan 2007). Bununla birlikte, Mahkeme, müdahalenin gerekliliği konusunda vardığı sonucu

dikkate alarak (aşağıda 36. paragraf), bu sorunu açık bırakabileceği kanaatine varmaktadır.

ii. "Demokratik bir toplumda" gerekli olan müdahale

29. Mahkeme ardından, Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, bir gazeteciyle yapılan tamamen özel bir sohbet sırasında, diğerlerinin yanı sıra, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki cümleyi söylediği gerekçesiyle başvurunu özel hukuk açısından sorumlu tuttuğunu ve bu cümlede, söz konusu dönemin Başbakanı'nın sağlık durumu hakkında söylenti yoluyla elde edilen bilgilere yer verildiğini tespit etmektedir (yukarıda 6. paragraf).

30. Bu durumda ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına getirilen sınırlamanın gerekliliğinin, ikna edici şekilde ortaya konulup konulmadığını değerlendirmek için, Mahkeme, esasen davaya ilişkin koşullarda ulusal hâkimler tarafından kabul edilen gerekçe kapsamında kendi muhakemesini yapmalıdır (bk., kısa bir süre önce yayımlanan *Özçelebi/Türkiye* kararı, No. 34823/05, § 48, 23 Haziran 2015).

31. Bu karara varırken, Mahkeme, öncelikle Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, başvuranın "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki cümlesi dışındaki sözlerinin kamu yararı bağlamında söylendiği ve kişisel saldırı teşkil etmediği yönündeki görüşünü dikkate almaktadır. Mahkeme ardından, söz konusu mahkemenin, bu sözlerin, başvuranın milletvekili olarak TBMM kulislerinde duyduğu, Başbakan'ın sağlık durumu hakkında söylenti yoluyla elde edilen bilgileri içerdiği kanısına vardığını tespit etmektedir. Asliye Hukuk Mahkemesi, buna karşın, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki ihtilaf konusu cümlenin, hastaneye karşı yöneltilen ve kişilik haklarına saldırı teşkil eden bir suçlamanın söz konusu olduğu gerekçesiyle, tek başına, iç hukukta izin verilen sınırları aştığı kanaatine varmıştır (yukarıda 14. paragraf).

32. Mahkeme, mevcut davanın temelinde yer alan olayların, Türkiye'deki medyada geniş yer bulduğunu ve Başbakan'ın tedavi edilme şeklinin yalnızca medya organları tarafından değil, aynı zamanda meclis

çevreleri tarafından da eleştirildiğini hatırlatmaktadır (yukarıda 12. paragraf). Bu bağlamda, Mahkeme, başvuranın, TBMM'deki siyasi gerginlik ortamında, hem Başbakan'ın partisinin üyesi hem de milletvekili olarak kendi görüşlerini ifade etmesi hususuna büyük bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, başvuran tarafından somut olayda söylenen sözlerin, yine Mahkeme'nin kanaatine göre, özellikle vatandaşların gerektiğinde Başbakan'ın sağlık durumu hakkındaki iddialardan haberdar olma hakkına ilişkin olarak, olayların meydana geldiği dönemde çok güncel bir konu olan kamu yararı kapsamına girdiği yönündeki gerekçesine katılmaktadır (*Plon Yayınları/Fransa*, No. 58148/00, § 44, AİHM 2004-IV). Mahkeme, benzer durumlarda, ifade özgürlüğüne yönelik sınırlamalara pek de yer olmadığını hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Morice* kararı, § 125).

33. Başvuranın sözlerinin içeriğine ilişkin olarak, Mahkeme öncelikle, başvuranın açıklamalarının, her şeyden önce, medyada güçlü yankı bulan bir konu olan, Başbakan'ın sağlık durumu hakkında TBMM'de uzun süreden beri dolaşan, söylenti yoluyla elde edilen bilgilerle ilgili olduğunu tespit etmektedir. Şüphesiz, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki ihtilaf konusu cümle önemsiz olmasa bile, Mahkeme, ifade özgürlüğünün, "yalnızca hoş karşılanan veya zararsız ya da önemsenmez olarak görülen "bilgiler" veya "düşünceler" için değil, aynı zamanda "hoşa gitmeyen, sarsıcı ya da rahatsız edici" olanlar için de geçerli olduğunu hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Morice* kararı, § 161). Bu bağlamda, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, başvuran tarafından söylenen "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki cümlenin, tek başına, Başkent Üniversitesi Hastanesi'ne karşı yöneltilen suçlamanın bir parçasını oluşturduğu kanaatine vararak ulaştığı sonucun aksine, Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesi çerçevesinde, söz konusu cümlenin, davaya özgü koşullar ve davanın genel bağlamı ışığında incelenmesi gerektiği kanısına varmaktadır (bk., diğer birçok karar arasından, *Lingens/Avusturya*, 8 Temmuz 1986, § 40, A serisi No. 103, *Bladet Tromsø ve Stensaas/Norveç* [BD], No. 21980/93, § 62, AİHM 1999-III, ve yukarıda anılan *Morice* kararı, § 162).

34. Mahkeme, ihtilaf konusu sözler bağlamında okunan, yukarıda anılan cümlelerin, büyük tartışmalara yol açmasına rağmen, Başbakan'ın Başkent Üniversitesi Hastanesi'nde tedavi edilme şeklini eleştiren kişisel bir görüş kapsamına girdiğini tespit etmektedir. Başvuran tarafından yerel mahkemeler önünde sunulan belgeleri dikkate alarak, Mahkeme, bu görüşün yeterli bir olgusal dayanağa dayandığı ve davaya ilişkin koşullarla yakından ilişkili olduğu kanısına varmaktadır (yukarıda 12. paragraf).

35. Üstelik Mahkeme aynı zamanda, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin başvuranın bu sözleri söyleme şeklini göz ardı etmesi hususuna büyük bir önem atfetmektedir. Gerçekte, söz konusu haberi yazan gazetecinin mahkeme huzurunda ifade verdiği üzere, özel bir sohbet söz konusuydu ve dosyada, başvuranın açıkça hastane aleyhine bir karalama kampanyası yürütmek için bu durumdan yararlanma niyetinde olduğunu belirten herhangi bir unsur bulunmamaktaydı (yukarıda 13. paragraf).

36. Başvuranın sözleriyle hedef alınan kişiye ilişkin olarak, Mahkeme, Başkent Üniversitesi'nin, iç hukuktaki ilgili hükümler uyarınca karalayıcı iddialara karşı kendisini savunma hakkına sahip olduğunu kaydetmektedir (bk., mutatis mutandis, *Steel ve Morris/Birleşik Krallık*, No. 68416/01, § 94, AİHM 2005-II; *Kuliş ve Różycki/Polonya*, No. 27209/03, § 35, 6 Ekim 2009, ve *Kharlamov/Rusya*, No. 27447/07, § 25, 8 Ekim 2015). Bununla birlikte, Mahkeme, tüzel kişinin kişilik haklarına ilişkin menfaatler ile gerçek kişinin kişilik haklarına ilişkin menfaatler arasında bir farklılık olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, tüzel kişinin kişilik haklarına ilişkin menfaatlerin ahlaki boyuttan yoksun olduğunu tekrarlamaktadır (yukarıda anılan *Kharlamov* kararı, § 25). Somut olayda, söz konusu kişilik hakları, kamu tüzel kişinin, yani kanun uyarınca kendisine bu statü verilen bir üniversitenin kişilik haklarıdır. Mahkeme, söz konusu menfaatler arasında adil bir denge kurmak amacıyla, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, tarafların, yani başvuranın ve kamu tüzel kişisi olan üniversitenin çatışan menfaatlerini kendi değerlendirmesi çerçevesinde gerektiği gibi göz önünde bulundurması gerektiği kanaatine varmaktadır. Bununla birlikte, dosya dikkate alındığında, yerel mahkemelerin ihtilaf

konusu cümlelerin, tek başına, özellikle davacının kişilik haklarını zedeleyip zedelediğini teyit ettiklerinin düşünülmesine imkan veren herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

37. Mahkeme aynı zamanda, yerel mahkemelerin, ihtilaf konusu cümleyi içeren sözlerinin yeterli bir olgusal dayanağının bulunduğunu ve bu sözleri milletvekili olarak söylediğini göstermek amacıyla başvuran tarafından ileri sürülen savunma vasıtalarını gerektiği gibi dikkate almadıklarını gözlemlemektedir. Bunun yerine, ilk derece mahkemesi, "Onu neredeyse ölüme götürüyorlardı" şeklindeki ifadelerin, tek başına, başvuranın Başkent Üniversitesi'nin kişilik haklarını zedelemesi için yeterli olduğu sonucuna varmak için ihtilaf konusu cümleyi kendi bağlamından çıkararak incelemiştir. Oysa bu tür bir ifadenin, davanın koşullarına özgü bir bağlamda yerini alması gerekmektedir. Aynı sebeplerle, Mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin "tek başına" söz konusu üniversitenin kişilik haklarını zedeleyen ifadelerin kullanıldığı yönündeki gerekçesini benimseyen Hükümet'in argümanına katılmamaktadır (benzer bir yaklaşım hususunda, bk., yukarıda anılan *Morice* kararı, § 164).

38. Yukarıda açıklanan unsurların tamamını göz önünde bulundurarak, Mahkeme, başvuranın ifade özgürlüğü hakkını koruma gerekliliği ile söz konusu üniversitenin şöhret ve haklarını koruma gerekliliği arasında adil bir dengenin kurulmadığı kanısına varmaktadır. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından başvuranın özel hukuk açısından mahkûm edilmesini haklı göstermek amacıyla sunulan gerekçelerin yerinde olduğunun değerlendirilebileceği varsayılabilirse bile, Mahkeme, bu gerekçelerin başvuranın ifade özgürlüğü hakkına yapılan bu tür bir müdahaleyi haklı göstermek için yeterli olmadığı kanaatine varmaktadır.

39. Son olarak, Mahkeme, müdahalenin orantılılığına ilişkin bir değerlendirme söz konusu olduğunda, verilen cezaların niteliği ve ağırlığının da dikkate alınması gereken unsurlar olduğunu hatırlatmaktadır (bk., örnek olarak, *Sürek/Türkiye (No. 1)* [BD], No. 26682/95, § 64, ikinci paragraf, AİHM 1999-IV, ve *Chauvy ve diğerleri/Fransa*, No. 64915/01, § 78, AİHM 2004-VI). Bu bağlamda, Mahkeme, her ne kadar başvuranın

ödemeye mahkûm edildiği tazminat miktarı neticede çok yüksek olmasa da, gerçekte, söz konusu mahkûmiyet kararının, toplum hayatını ilgilendiren konuların kamuya açık şekilde özgürce tartışılması üzerinde şüphesiz caydırıcı bir etki yarattığını vurgulamaktadır (bk. *Público - Comunicação Social, S.A. ve diğerleri/Portekiz*, No. 39324/07, § 55, 7 Aralık 2010).

40. Yukarıda belirtilenleri göz önüne alarak, Mahkeme, başvuranın hakaret nedeniyle mahkûm edilmesinin, Sözleşme'nin 10. maddesi anlamında "demokratik bir toplumda gerekli" olmayan müdahalenin, ifade özgürlüğü hakkını kullanmasında orantısız bir müdahale olarak değerlendirildiği kanısına varmaktadır.

Dolayısıyla Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

41. Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, başvuran, yerel mahkemelerin diğer milletvekili hakkında açılan davayı reddetmelerine karşın, kendisini davacıya tazminat ödemeye mahkûm etmelerinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuran, bu durumun, adil yargılanma hakkını ihlal eden bir eşitsizlik teşkil ettiği kanısına varmaktadır.

42. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği yönündeki tespitini dikkate alarak (yukarıda 40. paragraf), Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetin kabul edilebilirliği ve esası hakkında ayrı olarak karar verilmesine gerek olmadığı kanaatine varmaktadır (bk., diğer kararlar arasından, yukarıda anılan *Pakdemirli* kararı, § 63, *Sorguç/Türkiye*, No. 17089/03, § 44, 23 Haziran 2009, ve yukarıda anılan *Mustafa Erdoğan ve diğerleri* kararı, § 48).

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

43. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

44. Başvuran, yerel mahkemeler ve Mahkeme önünde görülen davalara ilişkin masraf ve giderler de dâhil olmak üzere, maddi zarar için toplam 13.726 TRL (7.000 avro) talep etmektedir. Başvuran, masraflara ilişkin detaylı bir liste, çeşitli giderlere ilişkin makbuzlar, avukatıyla imzaladığı iki avukatlık ücret sözleşmesi ve Ankara Barosu'na ait ücret tarifesini sunmuştur. Başvuran aynı zamanda, yerel mahkemeler önünde yapılan masraf ve giderler de dâhil olmak üzere, tazminatın ödenmesine ilişkin, 4.375 TRL (söz konusu meblağların ödendiği tarihte, 2.340 avro) tutarında bir makbuz ibraz etmiştir.

45. Başvuran ayrıca manevi zarar için 50.000 TRL (25.800 avro) talep etmektedir.

46. Hükümet, bu meblağlara itiraz etmektedir.

47. Mahkeme, başvuranın ödemek zorunda kaldığı meblağa karşılık gelecek şekilde, kendisine maddi zarar bağlamında 2.340 avro ödenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Hakkaniyete uygun olarak, Mahkeme ayrıca, başvurana manevi zarar bağlamında 7.500 avro ödenmesi gerektiği kanısına varmaktadır.

Elinde bulunan unsurları ve konuya ilişkin içtihadını göz önünde bulundurarak, Mahkeme, bütün masraf ve giderler için, başvurana 1.000 avro ödenmesinin makul olacağı kanısındadır.

48. Mahkeme, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun Sözleşme'nin 10. maddesi bağlamındaki şikâyete ilişkin kısmının kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetin incelenmesine gerek olmadığına;
4. a) Davalı devletin, işbu kararın Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kesinleşeceği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, başvurana aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;
 - i) Ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, maddi tazminat olarak 2.340 avro (iki bin üç yüz kırk avro);
 - ii) Ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak, 7.500 avro (yedi bin beş yüz avro);
 - iii) Kendisi tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderler için 1.000 avro (bin avro);
- b) Yukarıda anılan sürenin bitiminden itibaren ve ödeme tarihine kadar, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere bu süre boyunca uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek basit faiz oranının uygulanmasının uygun olduğuna;
5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; ardından Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 2 Şubat 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan